

Gün + Partners Avukatlık Bürosu'ndan İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin tartışmalara dair açıklama:

TÜRKİYE, İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN ÖNGÖRDÜĞÜ PRENSİPLERİ ve ÜSTLENDİĞİ TAAHHÜTLERİ ETKİN ŞEKİLDE UYGULAMALIDIR!

Hemen her gün basına yansıyan haberlerin yansıttığı üzere; aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet ve ayrımcılık, çok uzun zamandır ülkemizin vahim bir gerçeği haline gelmiştir. Kamuoyuna yansıyan veriler¹, 2020 Haziran ayı itibarıyla 146, 2019 yılında 474, 2018 yılında 440 kadının erkekler tarafından öldürülmüş olduğu yönündeki korkunç gerçeği net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, ölümlerle sonuçlanmayan, basına yansıyan ya da yansı(ya)mayan çok çeşitli şiddet olaylarının varlığı da dikkate alındığında, farklı biçim, ölçek ve boyutta kadına şiddet gerçeğinin, kamuoyuna yansıyanın da ötesinde vahim bir durumda olduğu açıktır. Nitekim Aile ve Sosyal Çalışmalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü 2014'te yayımlanan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçları² ise ülkemizde kadınların en az üçte birinin fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmakla birlikte; mağdurların sadece yüzde 11'inin bunu resmi kurumlara bildirdiğini göstermektedir.

Aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kök nedeni, hiç şüphesiz, toplumsal cinsiyet algısına yönelik sosyal anlamda oluşturulmuş, kalıplaşmış roller, davranışlar, faaliyetler ve hatalı yargılar olup; insana cinsiyetten bağımsız olarak değer veren eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmek, toplumun bu yönde eğitilmesini sağlayacak etkin politikaların ve sorumlulukların en kısa sürede hayata geçirilmesiyle mümkün olabilecektir. Bununla birlikte süregelen şiddet olaylarının durdurulması ve yenilerinin önlenmesi için de bu

¹ <http://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler?sayfa=2>

² http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf

yönde caydırıcı, etkili yasal düzenlemeler yapılması ve bunların etkin bir şekilde uygulanması elzem ve zaruridir.

İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'nin aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet ve ayrımcılık sorunu ile mücadele ettiği en önemli adımdır.

Türkiye'nin etkili yasal düzenlemeler yapılması konusunda son yıllarda attığı en önemli adım, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (İstanbul Sözleşmesi) imzalamış olmasıdır.

11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açıldığı için 'İstanbul Sözleşmesi' ismiyle anılan bu Sözleşme, **aile içi şiddeti, kadına karşı her türlü şiddeti ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet ve ayrımcılığı, bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık türü olarak tanımlayan, bağlayıcı nitelikte ilk uluslararası düzenleme olması sıfatıyla, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile etkin mücadele bakımından kilit bir öneme sahiptir.**

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni imzaya ilk açıldığı gün, "ilk imzacı" olarak ve hiçbir çekince de koymadan imzalamış, sözleşmeyi 12 Mart 2012'de oybirliği ile parlamentodan geçirmiş ve bu şekilde Türkiye toplumuna ve dünyaya önemli bir beyanda bulunmuş, bir taahhütname vermiştir.

Ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebine dayalı şiddet ve cinayet olaylarının **her geçen gün artmakta olduğu bu zamanda, İstanbul Sözleşmesi'nin etkin uygulanmasının sağlanması için atılması gereken daha pek çok adım atılması gerekli olduğu halde, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ne taraf olmaktan çıkacak olma ihtimalinin konuşulması haklı bir endişe ve tepki yaratmaktadır.**

İstanbul Sözleşmesi'nin, bazı kesimler tarafından, 'aile kurumuna zarar verme', 'toplumu ayakta tutan değerlerin itibarını azaltma' gibi haksız eleştirilere konu edilmesi ve

Türkiye'nin Sözleşme'ye taraf olmaktan çıkması ihtimalinin de bu haksız eleştirilere dayalı olarak gündeme gelmesi ise daha da endişe vericidir.

İstanbul Sözleşmesi doğru okunmalıdır!

İstanbul Sözleşmesi'nin bu haksız eleştirilere maruz kalmasının, en hafif tabirle, Sözleşme'nin doğru okunmamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. İstanbul Sözleşmesi, 'aile içi şiddet' ve 'toplumsal cinsiyet eşitsizliği' gibi kavramları 'yoktan' yaratmamaktadır. Aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği dünya çapında ciddi bir sorundur ve ülkemizin de vahim bir gerçeğidir. İstanbul Sözleşmesi, daha önce kabul edilmiş kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddetle ilgili uluslararası standartları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin içtihatlarını ve öğretilerdeki görüşler yanında en iyi ülke uygulamalarını da dikkate alarak hazırlanan, bugüne kadar bu alanda yapılan en kapsamlı bağlayıcı Sözleşme olarak ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten de İstanbul Sözleşmesi, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorununun kök nedenine de inerek; etkin mücadelede, caydırıcı yaptırımlar ve önleyici tedbirlerin yanı sıra sorunun temelden çözülmesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin hukuki ve fiili eşitliğin olarak gerçekleştirilmesinin anahtar bir unsur olduğunu vurgulamakta; imzacı ülkelere, mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirler de cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin etme ödevi de yüklemektedir.

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ülke olmak sıfatıyla, ülkemizin, bu vahim sorununa kökten bir çözüm getirilmesi konusunda bir kararlılık göstermiştir. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasını takiben; **2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair Kanun kabul edilmiş ve bu yasanın uygulanması da bir dizi tedbirle desteklenmiştir.**

İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik her türlü şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması, suçların kovuşturulması ve suçluların cezalandırılması için çok önemli mekanizmalara yer vermesinin yanı sıra sorunun kökten çözümü ve kadın hakları için bu alanda etkili politikaların hayata geçirilmesini de öngörmekte ve bu konuda imzacı ülkeleri taahhüt altına sokmaktadır. Sözleşme'nin uygulanması da kısaca GREVIO olarak bilinen 'Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubu' tarafından izlenmekte ve denetlenmektedir.

İstanbul Sözleşmesi, 'aile kurumuna' veya 'toplumu ayakta tutan değerlere zarar verme' iddialarının aksine; modern bir toplumun temel yapıtaşı olan ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2. Maddesi ile de güvence altına alınan 'insan haklarına saygılı olma' düsturunu temel alarak, uzun bir zamandan bu yana Türkiye'nin kanayan yarası haline gelen aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunlarına da bu düstur üzerinden yaklaşmakta ve en nihayetinde de daha güçlü değerler üzerine kurulu bir toplum oluşturulmasını hedeflemektedir. Nitekim İstanbul Sözleşmesi, özellikle temel insan haklarına aykırı olan kadınların, genç kızların ve çocukların zorla evlendirme ve 'namus' cinayetlerine kurban gitmesi gibi olayları da etraflı bir biçimde ele alarak, bu uygarlık dışı uygulamalara kesin bir çözüm olmayı amaçlamaktadır.

Bu çerçevede, **İstanbul Sözleşmesi'nin feshi, Türkiye'yi, 6284 sayılı Kanun ve bunu destekleyen diğer tedbirler ile bugüne kadar atılan adımların da gerisine**

götürecektir. Esasen İstanbul Sözleşmesi'nin feshi, kapsam ve uygulama bakımından bu Sözleşme'ye atıfta bulunan 6284 sayılı Kanun'u işlevsiz kılacaktır.

GREVİO raporundaki Türkiye tablosu!

Nitekim, halihazırda Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nin uygulaması bakımından da eksiklikleri bulunmaktadır. Bu konuda GREVİO'nun 15 Ekim 2018 tarihinde yayımlanmış olan raporunda (GREVİO Raporu) şu başlıklar öne çıkmaktadır:

- GREVİO öncelikle, Türkiye'deki genel politikaların sistematik ve kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulmamış olmasının ve kadının anne ve bakım sağlayıcı şeklindeki geleneksel rollerini vurgulamaya eğilimli yaklaşımın; kadın ve erkeğin aile ve toplumdaki rol ve sorumluluklarına ilişkin klişeleşmiş ayrımcı önyargılar ile mücadele konusunda köstek olabildiğini ve bu etmenlerin kadına karşı şiddeti önleme ve mücadele çabalarını işlevsiz hale getirebileceğini vurgulamıştır.
- Öte yandan GREVİO, cinsel şiddet gibi bazı şiddet türlerinin yetkililere son derece sınırlı ölçüde bildirilmesini kaygı verici bulmuştur. GREVİO raporunda, yetersiz bildirimlerin altında yatan nedenlerin irdelenmesi ve mağdurların şiddete yönelik kurumsal cevaba olan güveninin artırılmasını hedefleyen politikalar vasıtasıyla ele alınması gerekliliğini vurgulamıştır.
- GREVİO, koruyucu tedbir kararlarının etkili bir biçimde uygulanabilmesi için, bu kararların yasal kurumlarca mağdurun emniyeti ve güçlendirilip kurtarılması ihtiyacına gereken dikkat gösterilmeksizin, kısa süreler için verilme eğiliminin gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu tespit etmiştir. Mahkemelerin uygulamalarının Sözleşme standartlarıyla uyumlu hale gelmesi açısından ilgili yasal mekanizmaların geliştirilmesi gerektiği de GREVİO raporunda ayrıca vurgulanmıştır.

- GREVIO raporunda dikkat çeken diğer bir mesele de İstanbul Sözleşmesi'nin ve bu sözleşme ilkelerinin savunuculuğunu yapan bağımsız kadın kuruluşları da dâhil olmak üzere, sivil toplum kuruluşlarının giderek kısıtlayıcı koşullarla karşı karşıya kaldıklarının tespit edilmiş olmasıdır.

Öneriler

Türkiye'nin aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet ve ayrımcılık konularında yaşanan vahim gelişmeler dikkate alınarak, Gün + Partners Avukatlık Bürosu olarak görüşümüz; Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni "ilk imzacı" olarak imzalamakta gösterdiği kararlılığı, uygulama aşamasında da göstermeli ve en kısa zamanda;

- GREVIO raporunda da belirtildiği şekilde, kadına karşı şiddeti önleme ve mücadeleye yönelik tedbirlerin merkezindeki temel ilke olan toplumsal cinsiyet eşitliğinin fiilen yaygınlaştırılması konusunda, STK'ların desteklenmesi dâhil olmak üzere gerek merkezi gerekse yerel düzeyde etkin çalışmalar yapılmalıdır.
- Yapılacak çalışmalar, toplum kesimleri arasında ayrımcılığa maruz kalan veya maruz kalması mümkün kadınları ve kişileri de kapsayıcı nitelikte olmalıdır.
- Şiddet mağdurlarının, şiddet vakıalarını yetersiz bildirdikleri dikkate alınarak, bu konuda adli ve kolluk güçlerine olan kurumsal güvenin sağlanması gerekmektedir.
- Yargı sürecinde adli yardım ve koruma tedbirlerinin etkin şekilde uygulanması sağlanmalı, şiddet olaylarına uygulanacak yaptırımların caydırıcılığı sağlanmalıdır.
- Yargının bağımsızlığı sağlanmalı ve Sözleşme'nin tam ve doğru uygulanması sağlanmalıdır.

++++
++++
++++
++++
++++

GÜN + PARTNERS
AVUKATLIK BÜROSU

Kore Şehitleri Cad. 17
Zincirlikuyu 34394
İstanbul, Turkey

T: +90 (212) 354 00 00
F: +90 (212) 274 20 95
E: gun@gun.av.tr

www.gun.av.tr